

COMUNICĂRILE MUZEULUI NAȚIONAL DE ANTICHITĂȚI
AL ACADEMIEI R.P.R.

Comunicări în ședințele plenare

25 februarie 1955. Ecaterina Vulpe a ținut o conferință, în sala Institutului de istorie al Academiei R.P.R., despre «Principiile de restaurare și conservare a obiectelor arheologice».

25 martie 1955. Acad. Em. Condurachi a vorbit despre «Constituția Antoniniană și aplicarea ei în imperiul roman (212 e.n.)». În interpretarea edictului lui Caracalla din anul 212 e.n., autorul adoptă o atitudine restrictivă, susținând că extinderea dreptului de cetățenie romană a avut în vedere numai populația orașelor și că a lăsat pe dinafară masele de țărani, fără a mai vorbi de categoria dediticiilor. La discuții, Prof. C. Daicoviciu și D. M. Pippidi au exprimat rezerve asupra concluziilor comunicării, considerând că nu sînt de natură a clătina interpretările generalizante care s-au făcut în jurul acestui edict. R. Vulpe, evocînd și părerile mai vechi ale lui Th. Mommsen și V. Pârvan, a aprobat teza referentului, precizînd că edictul lui Caracalla avea ca scop numai nivelarea diferitelor grade de cetățenie din imperiu și ca atare era firesc să se limiteze la populația orașelor și să omită marea masă a locuitorilor de la țară.

29 aprilie 1955. Colectivul: Alexandrina Alexandrescu, N. Constantinescu, Gh. Diaconu, Trifu Martinovici și Șt. Olteanu, a prezentat comunicarea «Contribuții la cunoașterea meșteșugurilor și a vieții omenești la Suceava în secolele XI—XV în lumina cercetărilor arheologice». La discuții, printre altele, s-a insistat asupra inscripției funerare a unui italian De Vesentino «magister diversis artibus», decedat în 1512 la Suceava, unde și-a desfășurat activitatea. Autorii, cu deosebire Gh. Diaconu, consideră pe acest «magister» ca un învățat și deduce de aici că la sfîrșitul sec. al XV-lea și la începutul sec. al XVI-lea ar fi existat la Suceava un învățămînt superior. La discuții, majoritatea vorbitorilor își exprimă îndoiele asupra acestei interpretări, înclinînd a-l socoti pe De Vesentino un maestru meșteșugar.

27 mai 1955. Prof. Gh. Ștefan, membru corespondent al Academiei R.P.R. și director al Muzeului național de antichități, a prezentat o dare de seamă despre călătoria sa în U.R.S.S., unde a participat la un Congres arheologic. A expus impresiile sale asupra activității arheologice și muzeistice sovietice.

14 octombrie 1955. D. M. Pippidi: «Horothesia lui Laberius Maximus la 40 de ani de la descoperire». O dare de seamă asupra stadiului actual al discuțiilor cu privire la acest important document privitor la relațiile Histriei cu oficialitatea romană în sec. I e.n. Autorul aduce o seamă de precizuni noi la observațiile făcute de cercetătorii anteriori și aderă, în general, la interpretările propuse de H. Dessau.

Comunicări în secția orînduirii comunei primitive

12 martie 1955. Prof. I. Nestor: « Despre matriarhat și patriarhat. O ginocrație nu a existat niciodată, ci matriarhatul urmează să fie înțeles în sensul de descendență matrilineară. În acest sens tot neoliticul a fost matriarhal. La discuții, R. Vulpe susține că, la originile sale paleolitice, matriarhatul trebuie să fi reprezentat o autoritate efectivă, cel puțin din punctul de vedere moral, religios. De asemenea observă că în neolitic autoritatea matriarhală este treptat eclipsată de patriarhatul care începe să se impună.

26 martie 1955. C. S. Nicolăescu-Plopșor, Eug. Comșa, Gh. Rădulescu și M. Ionescu: « Descoperiri paleolitice la Giurgiu ». E vorba de un zăcămint de silexuri prelucrate care a fost constatat sub un strat de loess pe terasa Dunărei la « Malul Roșu » în apropiere de orașul Giurgiu. La discuții, D. Berciu se arată inclinat a considera aceste silexuri ca aparținînd mai degrabă începutului neoliticului decît paleoliticului. I. Nestor, recunoscînd caracterul încă neclar al tipologiei silexurilor de la « Malul Roșu », nu este de părere, totuși, că ar putea fi atribuite neoliticului.

30 martie 1955. C. S. Nicolăescu-Plopșor și Eugen Comșa: « Microlitele de la Băile Herculane ».

7 mai 1955. S. Morintz: « Asupra descoperirilor neolitice de la Spanțov ». Inventarul stațiunii neolitice de la Spanțov (cf. « S.C.I.V. », IV, 1953, 1—2, p. 222—228) reprezintă, după autor, o etapă intermediară între fazele Vidra și Petru Rareș ale culturii Boian.

Comunicări în secția orînduirii sclavagiste

4 februarie 1955 (împreună cu Secția orînduirii comunei primitive). Exspectatus Bujor: « Contribuție la cunoașterea populației geto-dace din nordul Dobrogei ». S-au prezentat rezultatele săpăturilor făcute în 1954 într-o necropolă de incinerare de la Murighiol, pe malul de sud al Deltei, cu urne de caracter getic din sec. III—II î.e.n. și cu vase elenistice de import (cf. aici mai sus, p. 571—580). S-a găsit, în mod izolat, și un mîner de spadă scitică de tipul « akinakes ».

11 februarie 1955. Victoria Eftimie: « Strămutările de daci în sudul Dunărei ». E vorba de deportările de populație geto-dacă făcute de romani în cursul sec. I e.n. Faptul că acei geto-daci erau strămutați în provinciile imperiului ca peregrini, iar nu ca sclavi, e în legătură după autoare, cu declinul sistemului de producție sclavagist din acel timp. La discuții, R. Vulpe e de acord că în acea vreme sistemul sclavagist roman începuse să-și dovedească nerentabilitatea, dar deportările de populații barbare în imperiu erau impuse în primul rînd de motive strategice și în al doilea rînd de nevoi economice. Deportarea se făcea de preferință în provinciile de frontieră care, fiind ocupate de trupe, ofereau posibilități de apărare mai eficace. I. Nestor arată că populațiile deportate nu se puteau simți mai rău ca înainte: se bucurau de siguranță și de stabilitate, erau libere pe pămînturile ce li se încredințau și nu plăteau stăpînirii romane decît ceea ce și în patrie ar fi trebuit să plătească regilor lor.

11 martie 1955. F. Horovitz: « Contribuție la problema eliberării Daciei și a continuității ». După referent, în centrul Daciei s-ar fi creat, după cucerire, un gol, populația autohtonă fiind gonită cu forța de romani, pentru a fi înlocuită cu coloniști aduși din provinciile imperiului. Pe de altă parte, evacuarea Daciei sub Aurelian s-ar fi referit numai la « funcționari », acesta fiind sensul termenului *provinciales* cu care Vopiscus numește pe romanii retrași din această provincie la anul 274 (cf. și « Buletinul Inst. de filol. romînă Iași », X, 1943).

9 aprilie 1955. H. Mihăiescu: « Cîntecul de muncă la greci și la romani ».

13 mai 1955. R. Vulpe: « Sanctuarul lui Zeus Casios de la Șeremet și problema unui *vicus Cassiani* ». Revizuirea concluziilor lui V. Pârvan cu privire la inscripțiile rupestre de la Șeremet (azi Casian) pe valea Casimcei, în mijlocul Dobrogei (cf. An. Acad. Rom., mem. sect. ist., XXXV, 1913, p. 532—538). Acele inscripții, constând din cuvintele OPOI KACIANΩN KAI CΠHAYXĂ și OPOI KACIANΩN CΠHAYXΩN, nu se referă la un *vicus Cassiani*, cum susținea V. Pârvan, ci la un sanctuar al lui Zeus Casios, divinitate de origine siriană (cf. și aici mai sus, p. 549—550) *Casiani* din inscripții nu sînt locuitorii unui *vicus Cassiani*, care nu este atestat prin nici un izvor epigrafic sau de altă natură, ci membrii unui thiasos de adoratori ai acelei divinități orientale. *Vicus Cassiani* urmează să fie șters din toponimia Scythiei Minore, ca inexistent. Cît despre Sf. Ion Casianul, chiar dacă va fi fost originar din această provincie de la gurile Dunării, nu avea nici o legătură cu vreun asemenea *vicus*, așa cum „susține H. Marrou. La discuții, D. M. Pippidi exprimă unele obiecții de amănunt. I. Barnea aderă la concluzii, adăugînd că numele *Casianus* e deosebit de obișnuit în Siria, chiar în epoca creștină, probabil în legătură, la origine, cu tradiția cultului local al lui Zeus Casios. I. Stoian accentuează că sanctuarul de la Șeremet se afla în teritoriul tomitan și că cultul lui Zeus Casios a pătruns acolo prin negustorii sirieni, frecvent atestați la Tomis.

10 iunie 1955. Șt. Constantinescu: « Cu privire la recrutarea militară în Dacia romană ». Comunicarea se ocupă de elementele dace din armata imperiului roman și cu deosebire de corpurile de trupă auxiliare înființate cu recruți din Dacia. Sînt atestate, direct sau indirect, peste 20 de unități de acest fel, ceea ce dovedește rolul important pe care l-a avut elementul dac în armata romană, după cîmpirea Daciei.

28 octombrie 1955. Gr. Florescu: « Medalionul funerar în arta romană ». Acest element stilistic din sculptura provincială romană, destul de limitat în aria provinciilor dunărene, prezintă caractere particulare în Dacia. Motivul cochiliei care decorează fondul acestor medalioane nu este de natură pur ornamentală, ci reprezintă un simbol al zeiței Venus. Această divinitate, pe lângă cunoscutele sale atribuțiuni în legătură cu fecunditatea și viața, are uneori și un caracter funerar. În ce privește originea medalionului funerar, care cuprinde totdeauna portretele defuncților, autorul o vede în *imagines clypeatae*, în legătură cu scutul militar împodobit cu reliefuri.

11 noiembrie 1955. R. Vulpe: « Granița de sud a provinciei Scythia și localizarea orașelor Abrittus și Zaldapa ». Cu prilejul săpăturilor făcute într-o importantă așezare romană din apropiere de Razgrad în R. P. Bulgaria, s-a scos la iveală o inscripție prin care se dovedește că vechiul *Abrittus* era acolo, iar nu la Abtaat-Calessi, cum se credea înainte. Pornind de la această descoperire, referentul procedează la o revizuire a traseului pe care îl atribuise anterior (în lucrarea sa *Histoire ancienne de la Dobroudja*, București 1938) frontierei dintre provinciile Scythia și Moesia Secunda constituite prin reforma lui Dioclețian. Putînd include acum cetatea de la Abtaat-Calessi în provincia Scythia (lucru la care se opunea mai înainte ipotetica identificare cu *Abrittus*, acest oraș fiind atestat în Moesia Secunda), granița comună a celor două provincii poate fi mutată ceva mai spre V, pe linia localităților Ezibei, Bazaur, Azaplar, Capacii, Dobromir, linia de despărțire a stepei de pădurile prebalcanice, între văile paralele ce duc, de la S la N, la lacurile Oltina și Mirleanu. Extremitatea dunăreană a frontierei, atestată de *Notitia dignitatum* între Altinum (actuala Oltina) și *Flaviana* (pe la Mirleanu), trebuie să fi fost în apropiere de malul de V al lacului Mirleanu. În ce privește extremitatea dinspre Mare, trebuie să fi coincis cu limita dintre teritoriile cetăților pontice *Dionysopolis* (în Scythia) și *Odessus* (în Moesia Secunda), care mergea pe coasta de S a văii Batova (antica *Zyras*), prin apropiere de Dișpudak, unde s-a găsit mai de mult o piatră de hotar a teritoriului odessitan. Pentru identificarea importanței cetăți de la Abtaat-Calessi, referentul propune ipotetic *Zaldapa*, oraș de seamă menționat de izvoarele antice în provincia Scythia.

Comunicări în secția orînduirii prefeudale și feudale

22 aprilie 1955. I. Barnea și B. Mitrea: « Sigilii bizantine inedite din colecția Muzeului național de antichități ». E vorba de plumburi bizantine găsite în stînga Dunării.

9 mai 1955. G. Cantacuzino: « Contribuții la cunoașterea construcțiilor din sec. XVI—XVIII de la punctul Mihai-Vodă, București ». În legătură cu rezultatele săpăturilor executate de autor pe dealul Arhivelor Statului din Capitală.

20 mai 1955. Corina Nicolescu: « Contribuții la cunoașterea țesăturilor moldovenești din sec. XV—XVI ».

24 mai 1955. Trifu Martinovici: « Contribuții la cunoașterea ceramicii de la sfîrșitul secolului al XIV-lea și din prima jumătate a secolului al XV-lea de la Suceava ». Pe baza rezultatelor săpăturilor arheologice executate în ultimii ani la Cetatea de Scaun din Suceava.

Sesiunea generală a Academiei R.P.R. 1955

Între 27 iunie și 2 iulie 1955 a avut loc Sesiunea generală a Academiei R.P.R., în care s-au adus hotărîri noi și importante, procedîndu-se și la alegeri de noi membri. Numărul membrilor Academiei R.P.R. specialiști în arheologie și istorie veche a sporit prin alegerea tovarășilor Acad. Prof. C. Daicoviciu și Acad. Prof. Em. Condurachi ca membri activi și a tov. Prof. I. Nestor ca membru corespondent. Prin reforma organizării interne a Academiei R.P.R., specialitatea Istorie, care făcuse parte din Secția a V-a, a fost trecută ca o Subsecție specială în Secția a VIII-a (Literatură, Artă și Istorie).

În cadrul aceleiași Sesiuni s-au prezentat comunicările diferitelor Secții cu colaborarea institutelor științifice ale Academiei R.P.R. Comunicările referitoare la arheologie, în număr de patru, s-au ținut, în cadrul Subsecției de Istorie a Secției a VIII-a, în sala Institutului de Istorie, în ziua de 29 iunie 1955:

D. Berciu: « Descoperirile getice de la Cernavoda și problema formării culturii dace la Dunărea de Jos ». Pornind de la descoperirea unor urne de incinerare de tip getic asociate cu o oglindă de tip greco-scitic, pe care d-sa o datează în sec. VI—V î.e.n., referentul a făcut un excurs în problema începuturilor culturii geto-dace. La discuții s-a relevat disproporția dintre caracterul modest al descoperirilor prezentate și amploarea concluziilor trase, care nu sînt susținute de aceste descoperiri. R. Vulpe a combătut afirmația referentului că la Tariverdi ar fi existat o așezare pur elenică în sec. VI î.e.n. și că această așezare ar fi fost întemeiată de greci chiar înaintea Histriei, care ar fi devenit *polis* abia după trecerea, într-un timp îndelungat, printr-o obscură fază de *emporion*.

O. Floca: « Tezaurile dace ». Depozitele de monede și de obiecte de argint caracterizate ca dace aparțin secolelor I î.e.n. și I e.n. Ele atestă o înflorire deosebită a culturii dace în această vreme și dovedesc existența la daci a unei clase de transmițători de bunuri deosebită de a producătorilor. Tezaurizarea de monede dace nu aveau ca obiect valoarea metalului în sine, ci valoarea comercială. Particularitățile stilistice ale obiectelor din tezaurile dace dovedesc o accentuată originalitate.

I. Barnea: « Un plumb de marcă cu sigiliul unui ierarh rus din sec. XII, găsit la Dinogetia-Garvăn ». Autorul identifică pe Mihail (Προμενάρχος Ροστας) menționat pe acest sigiliu de plumb, cu Mihail episcopul Kievului dintre anii 1130 și 1145. Este al doilea sigiliu al acestui ierarh, cunoscut pînă acum (cf. aici mai sus, p. 727).

C. S. Nicolăescu-Plopșor: « Cercetările paleolitice din R.P.R. în ultimii zece ani ». S-au făcut progrese remarcabile în acest domeniu, descoperindu-se stațiuni numeroase și constatîndu-se aspecte culturale noi, necunoscute mai înainte în paleoliticul țării noastre, cum e cazul cu Clactonianul.

Diverse

La 1 aprilie 1955, a avut loc la Muzeul național de antichități, sărbătorirea tovarășului Dionisie Pecurariu cu prilejul împlinirii a 50 de ani de activitate ca desenator al acestei instituții. S-au ținut mai multe cuvântări prin care s-a elogiat valoroasa activitate artistică a sărbătoritului depusă în slujba științei arheologice timp de o jumătate de veac. În aceeași zi tov. D. Pecurariu a fost distins de guvernul Republicii Populare Române cu « Ordinul Muncii » cl. II.

La 15 aprilie 1955, în sala Bibliotecii centrale a Universității « C. I. Parhon » din București, Prof. C. Daicoviciu a ținut o conferință despre « Problemele dacilor ». Într-aletele, a prezentat noile sale concluzii despre inscripția *Decebalus per Scorilo* de la Grădiștea Muncelului (cf. « S.C.I.V. », VI, 1955, 1—2, p. 57 și 201) și despre numele de rege dac *Rubobostes* (ibidem, p. 50).

La 4 septembrie 1955 s-a inaugurat la Roma al X-lea Congres internațional de Științe istorice. Din partea Republicii Populare Române a participat o delegație a Academiei R.P.R. compusă din Acad. Prof. P. Constantinescu-Iași, Acad. Prof. C. Daicoviciu, Acad. Prof. D. Prodan și Prof. Gh. Ștefan. Acad. P. Constantinescu-Iași a intervenit în dezbateri cu o succintă expunere asupra activității istoricilor în R.P.R., iar Acad. C. Daicoviciu a ținut o comunicare despre problema dacică în lumina săpăturilor de la Grădiștea Muncelului. Cu prilejul acestui Congres, Academia R.P.R. a publicat un volum special de studii de istorie prezentate Congresului (*Nouvelles études d'histoire présentées au Xe Congrès international des Sciences historiques, Rome 1955, București 1955, 479 pp.*). Printre cele 27 studii pe care le conține volumul, 11 se referă la istoria antică și la arheologie.

Între 16 și 28 octombrie 1955, Prof. V. Gordon Childe de la Universitatea din Londra a vizitat diferite muzee și locuri de interes arheologic din Republica Populară Română. Cu acest prilej d-sa a ținut, în fața studenților de la Facultatea de Istorie a Universității « C. I. Parhon » din București, o prelegere despre unele probleme în legătură cu originile neoliticului.

